

עין משפט נר מצוה
ז א מ״י פ״ב מהלכות יו״ט הלכה יב סמג לאון עה טושי״ע א״ח ס״י תקא סעף א׳: ח ב מ״י פ״א שם ה׳ ח סמג שם טושי״ע א״ח ס״י תלפא סעף ד׳: ט ג ד מ״י שם ה׳ יט סמג שם טושי״ע א״ח ס״י תקג סעף א׳ ו״י תקיג סעף ה ו״י תקס סעף א׳: י ה מ״י שם טושי״ע א״ח ס״י תקיג סעף א׳: י א ו מ״י שם טושי״ע א״ח ס״י שכח סעף א׳ ז ס״י פכ״א מהלכות שבת ה׳ ז סמג לאון סה טושי״ע שם סעף ג׳:

תורה אור השלם

- ↑ וְהָיָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכְבִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְרְאוּ וְהָיָה מְשֻׁנָּה עַל אֲשֶׁר יִקְלָטוּ יוֹם יוֹם;

שמות טו ז

רבינו חננאל

ראקשינן נמי אהא, [ן]מאי טעמא דרבי ששתם המשה, דסתם לן ביו"ט חילוף מה שסתם לנו בשבת. ופרקינן יו"ט קיל להו לבני אדם, דהא אופין ומבשלין בר יעושין בו כל צרכי אוכל נפש [נ"א:] דהא אופין ומבשלין וכל צורך אוכל נפש עושין ביום טוב), ואי שבת להו מוקצה אתו לזולולי ביה, לפיכך החמיר וסתם לן לחומרה, אכלי שבת דחמיר להו, אע"ג ושרית להו מוקצה, כגון חתיכת דיליועין לפני בתיבה, וכגון נכלה לפני הכלבים וכיציא בהן, לא אתו לזולולי בה, ומשום הכי לא (איחומר) [אחזרן] בה אלא שגאה בהלכה המטורה ביום. ואקשינן על רב נתמן, במאי אוקימתא למתני' בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה, אדמפלגי בביצה, נפלגי בתרנגולת גופה, דהיא עצמה מוקצה היא, שלא היתה מוכנה מאתמול לאכילה אלא בעצים. אלא אמר רבה לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה, והבא ביו"ט שחל (להיות) אחר השבת עסקין, ומשום הכנה. וקסבר כל ביצה דמתילדה האידנא מאתמול גמרה לה, ורבה לטעמיה דאמר קרא והכינו את אשר יביאו, [נ"א:] דאמר רבה והיה ביום הששי והכינון חול מבין לשבת, וחול מבין ליו"ט, ואין שבת מוכנה ליו"ט ולא יו"ט מבין לשבת. אי הכי יו"ט לחוריה תשתרי, גזירה כו. ופשוטה היא. רב יוסף אמר גזירה ביצה שנולדה ביו"ט משום פירות שנשרו מן האילן ביום טוב, כי אם נתיר הביצה שנולדה ביום טוב יאמר הרואה כשם שהביצה שנישרה מן התרנגולת מותרת, כך פירות שנשרו מן האילן מותרין. א"ל אביי ופירות שנשרו מן האילן משום מאי אסורין,

ב:

גבי שבת דסתם לן תנא כרבי שמעון. ^ו ומימה והא הוי סתם ואח"כ מחלוקת דהא פליג ר' יהודה במתניתין ואמר אס לא נתגזלה בערב שבת אסור ואין הלכה כסתם דכי האי גונא חשיב סתם ואח"כ מחלוקת צפרק יש נוהלין (ב"ב דף קכז: ושם) גבי מלמיה דרבי יוחנן בן צרוקה דפרין סתם ואחר כך מחלוקת היא וי"ל דהתם סמיך אעוד מאי אלא דפרין בתר הכי וכן פירש שם צקונטרס אבל לעולם מהני הסתם להיות רצים» והוי יהודה ^ה והלכתא כרצים כח"ק דהיינו רצי שמעון ואח"ת גבי שבת נמי סתם לן כרבי יהודה כי האי דמתן (שבת דף מד.) מטלטלין נר חדש אבל לא יסן ור' שמעון ממיר והואיל ואוסר מוקפה מחמת מילאוס כל שכן מחמת איסור דהכי אמרינן התם וי"ל דהאי סתמא עדיפא הואיל ונשנית משנה בסתם לצסוף פרק מי שהחשיך ^ב (שם דף קנו: ושם):

מוקים לב"ה בר"ש. וקשה דמאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא וי"ל דנעדיות לא מני לה מקולי צ"ש וחומרי צ"ה:
אין מבקעין עצים **לא מן הקורות** **וב'.** לא מיימי מרשא דלין מצקעין קורות דהא מיירי צסאר של קורות דהוי מוקפה מחמת חסרון כיס ובהא כ"ע מודו אפי' ר' שמעון אלא מיימי מסיפא דלא מן הקורה שנשצברה ואח"ת והא ר' שמעון אינו ממיר אלא ציושז ומנפפה (לקמן ז: וי"ל דה"נ הואיל ומשצברה ^ה בשבת מסתמא היתה רעועה מאתמול והוי כיושז ומנפפה מתי תשצר קורתו ומתיה ראויה להסקה:

וב"ת **בח דהתירא עדיף.** פי' הקונט' לכך כח דהמירא עדיף כשאדם ממיר סומך על שמועתו ואריך להציא ראיה לדבריו אבל איסורא אדם יכול להחמיר עליו בלא טעם: **ונפלגו בתרוייהו.** תימה ובכל מקום דקאמר כח דהיתמא עדיף לפרוך הכי ^ו וי"ל דהכי פריך ונפלוג בתרוייהו שלא יאריך משום כך ויאמר היא וצינאה אבל צעלמא

לא שייך: **והיה ביום הששי וגו'.** פרש"י וע"כ צא לאשמועינן לאפילו הכנה יצדי שמים ^ה צינא אסורה דאי משום הכנה יצדי אדם כלומר שיאפו ויצלנו מצעדו יום הא צהדיא כתיב את אשר תאפו אפו אלא הזמנה צפה קאמר ואין י"ט מבין לשבת כו' ואין שבת מבין ליו"ט מכ"ש דכיון דלין י"ט מבין לשבת כ"ש דלין שבת מבין ליו"ט והקשה רש"י אס כן צינא שנולדה צאחד בשבת או לאחר יו"ט תתסר מכ"ש דשבת וי"ט לא מביינן אהדדי כ"ש דלא מביינן אחול ומירין דלגבי סעודת חול לא צריך הכנה דלין סעודת חול חשונה אך תימה הואיל והכנה דאורייתא היאך אופין ומבשלין מיו"ט לשבת וכ"ת ע"י ערובי תבשילין וכי אחי תקננא דרצנן וליעקר הכנה דאורייתא ונראה ליישז דרבה גופיה אזיל לטעמיה ^ה דאית ליה הואיל ואי מקלעי אורחין חזי ליה השתא נמי חזי ליה ואפילו לדידן ניחא דכל דבר אפוי ומבושל לא שייך ציה הכנה שאינו מחוסר רק תקון צעלמא דמעיקרא הוה חזי ליה רק גבי צינא שהוא דבר חדש שלא היתה צעולם ולא היתה ראויה כלל מעיקרא ^ה (ולאפות ולבשל תקוני מלמא צעלמא) תימה דכאן משמע שהמן לא היה יורד ציו"ט כדפי' רש"י הששי הראוי להכנה וזהו צמול והא אמר' ויצרך ויקדש צרכו צמן וקדשו צמן שצצנת לא היה יורד מן אבל ציו"ט היה יורד' וי"ל דמדרשים חלוקין כלאיתא צמדרש (מכילתא פ' צלח) שבת לא יהיה (שמות טז) לרצות יום הכפורים לא יהיה צו ולא כתיב שבי משמעה ^ה הששי המיוחד שהוא ראוי להכנה: ולא צנשי שהוא יו"ט ^ה **נגזר** **משום** **הנך דמתיצדן ביומיהן.** ואין זה גזרה לגזרה דמותר לאוכלן ציו"ט משמע אפילו ציום טוב דלאחר השבת: **מל"תא** **דלא שביחא** **היא.** וקשה דלמא אס לא שחטה היתה נולדת היום ואס כן מאתמול גמרה לה ותאסר בלא גזרה מספק ^ה וי"ל דמאחר דלא נולדה ע"י כך לא חשיב גמר' וצירושלמי פליג צהא:

גבי יום טוב ^ה דסתם לן תנא כרבי יהודה

דתנן ^ה אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שגשברה ביום טוב מוקים לה

לב"ה כרבי יהודה מכדי מאן סתמיהא למתני'

רבי מאי שנא בשבת דסתם לן כר' שמעון ומאי שנא ביו"ט דסתם לן כר' יהודה אמרי ^ה בשבת דחמירא ולא אתי לזולולי בה סתם לן כרבי שמעון דמיקל יום טוב דקיל ואתי לזולולי ביה סתם לן כרבי יהודה דמחמיר במאי אוקימתא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה אי הכי אדמפלגי בביצה לפלגו בתרנגולת להודיעך כחן דב"ש דבגולד שרי ולפלוגי בתרנגולת להודיעך כחן דבית הלל דבמוקצה אסרי וב"ת ^ה כח דהתירא עדיף ונפלוג בתרוייהו תרנגולת העומדת לגדל ביצים היא וביצתה ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל אלא אמר רבה לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה ^ה ובוים טוב שחל להיות אחר השבת עסקינן ומשום הכנה וקסבר רבה כל ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה ^ה וירבה לטעמיה דאמר רבה מאי דכתיב ^ו והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו חול מבין לשבת וחול מבין ליום טוב דואין יו"ט מבין לשבת ואין שבת מבינה ליום טוב א"ל אביי אלא מעתה יו"ט בעלמא תשתרי ^ה גזרה משום יו"ט אחר השבת שבת דעלמא תשתרי ^ה גזרה משום שבת אחר יום טוב ומי גזרינן והא תניא ^ה השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב ואם איתא ליגזר משום הנך דמתילדן ביומיהן א"ל ביצים גמורות במעי אמן מילתא דלא שכיחא היא ^ה ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן רב יוסף אמר גזרה ^ה משום פירות הנושרין א"ל אביי ופירות הנושרין טעמא מאי גזרה

אחר שבת: **שבת דעלמא.** שאינו אחר יום טוב: **שפסרי.** לגמוע צינא חיה שנולדה צו: **ומי גזרינן.** ומי אחמור רצנן צצינא למגזר התירא משום איסורא: **[והפסניא וכו']**. ואח"ת הואיל לה גזרה לגזרה דהנך דמתילדין ציומיהם נמי אינן אסורות אלא משום גזרה דיום טוב אחר השבת מריץ הא מצי לאוקומי ציום טוב אחר השבת דהשתא איכא לנמיגזר אטו הנך דמתילדין ציומיהם ואשמועינן הנך ממני' דאפי' ציו"ט אחר השבת מותרות הואיל ואינם נולדות ומשום הנך דמתילדן ליכא למגזר דמילתא דלא שכיחא הוא צסם רצינו. והא דאמרינן צכולי הש"ס' שאין גזרינן גזרה לגזרה מהאי קרא נפקא ושמרתם את משמרתם ^ה עשו משמרת כלומר גזרה למשמרת' לתורתי ולא משמרת למשמרת שלא יעשו גזרה לגזרה: **ואין יו"ט מבין לצרכו** לא גרסינן צמלמיה דרבה דהא קרא קא דריש ושני ימים רזופים צמורה לא אשכחן דמספיקא עבדינן להו: **רב יוסף אמר.** טעמא דצינא בתרנגולת העומדת לאכילה וכדאוקימנא וצית הלל דאסרי משום פירות הנושרין מן האילין בשבת. וקא סלקא דעתך השתא גזרה היא משום פירות הנושרין דלא נכלינהו דהא נמי לפירות הנושרין מן האילין דמאי שאף זו פרי הנושר: ויתלוש

אחר שבת: **שבת דעלמא.** שאינו אחר יום טוב: **שפסרי.** לגמוע צינא חיה שנולדה צו: **ומי גזרינן.** ומי אחמור רצנן צצינא למגזר התירא משום איסורא: **[והפסניא וכו']**. ואח"ת הואיל לה גזרה לגזרה דהנך דמתילדין ציומיהם נמי אינן אסורות אלא משום גזרה דיום טוב אחר השבת מריץ הא מצי לאוקומי ציום טוב אחר השבת דהשתא איכא לנמיגזר אטו הנך דמתילדין ציומיהם ואשמועינן הנך ממני' דאפי' ציו"ט אחר השבת מותרות הואיל ואינם נולדות ומשום הנך דמתילדן ליכא למגזר דמילתא דלא שכיחא הוא צסם רצינו. והא דאמרינן צכולי הש"ס' שאין גזרינן גזרה לגזרה מהאי קרא נפקא ושמרתם את משמרתם ^ה עשו משמרת כלומר גזרה למשמרת' לתורתי ולא משמרת למשמרת שלא יעשו גזרה לגזרה: **ואין יו"ט מבין לצרכו** לא גרסינן צמלמיה דרבה דהא קרא קא דריש ושני ימים רזופים צמורה לא אשכחן דמספיקא עבדינן להו: **רב יוסף אמר.** טעמא דצינא בתרנגולת העומדת לאכילה וכדאוקימנא וצית הלל דאסרי משום פירות הנושרין מן האילין בשבת. וקא סלקא דעתך השתא גזרה היא משום פירות הנושרין דלא נכלינהו דהא נמי לפירות הנושרין מן האילן דמאי שאף זו פרי הנושר: ויתלוש

ציו"ט היה יורד' וי"ל דמדרשים חלוקין כלאיתא צמדרש (מכילתא פ' צלח) שבת לא יהיה (שמות טז) לרצות יום הכפורים לא יהיה צו ולא כתיב שבי משמעה ^ה הששי המיוחד שהוא ראוי להכנה: ולא צנשי שהוא יו"ט ^ה **נגזר** **משום** **הנך דמתיצדן ביומיהן.** ואין זה גזרה לגזרה דמותר לאוכלן ציו"ט משמע אפילו ציום טוב דלאחר השבת: **מל"תא** **דלא שביחא** **היא.** וקשה דלמא אס לא שחטה היתה נולדת היום ואס כן מאתמול גמרה לה ותאסר בלא גזרה מספק ^ה וי"ל דמאחר דלא נולדה ע"י כך לא חשיב גמר' וצירושלמי פליג צהא:

ביצה פרק ראשון ביצה

דסנ אין מצקעין עצים. ציו"ט לא מן הקורות הקדורות זו על גב זו צקרקע ועומדות לצנין: ולא מן הקורה שנשצרה ציו"ט. ואע"פ שעומדת מעכשיו להיסק הואיל וצין השמשות לאו להכי קיימא כיון דאתקצאי לצין השמשות אתקצאי לכולי יומא'. אלמא אית לן מוקצה ציום טוב הלכך מוקי רב נתמן למתני' דאיירי ציום טוב וצית הלל כר' יהודה וצעומדת לגדל צינים ומשום מוקצה: **מאן ספס לן למתני' ר'.** הוא סדר המשנה וכשראה דצרי חכס וישרו צעניזו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויין מפי יחיד וגרלין צלילו נשנו מפי המרצים ויעשו כמותן: **ולא אסי לזולולי צה.** אי מקילין צה חדא קולא לא אחי לאקולי צה טפי: **דסתירא עדיף ליה.** טוב לו להשמיענו כח דצרי המתיר שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להמיר אבל כח האוסרין אינה רירה שהכל יכולין להחמיר ואפילו בדבר המותר: **ומשום הכנה.** ^ה דאסרי לה צ"ה כדמפרש ואזיל: **דכל צינא דמחילא האידנא מאתמול גמרה** **לה.** ואף על גב דצידי שמים הוא אסור דצעין כל סעודות שבת וסעודות יום טוב שיהו מוומנות ומוכנות מצעדו יום של חול: **ורצה.** דאסר צהכנה שאינה צדים ממש: **לטעמיה דאמר רצה.** צפסחים ^ה (דף מז:) ויליף מהכא דמוקפה דאורייתא: **והצינו.** והומינו כגון מכאן אחי אוכל למחר דאי משום הכנה צדינן ולומר שיאפו ויצלנו מצעדו יום צהדיא כתיב צה אפר תאפו אפוי' אלא הזמנה צפה קאמר וכתיב ציום הששי וסתם ששי חול הוא ואחשצה רחמנא לסעודת שבת שציימננה מצעדו יום וצמול: **ואין יום טוב מבין לשצב.** ויום טוב נמי קרוי שבת וצעיא סעודתו הזמנה והזמנתה צמול. אבל סעודת חול לא חשיצא ולא שייכא צה הזמנה הלכך צאחד בשבת צעלמא לית לן למיסר צינא שנולדה ציה משום דאתכן צידי שמים דסעודת חול לא אצרכה רחמנא זמןן מצעדו יום דלא שייך צה מוקצה: **יום טוב צעלמא.** שאינו

אחר שבת: **שבת דעלמא.** שאינו אחר יום טוב: **שפסרי.** לגמוע צינא חיה שנולדה צו: **ומי גזרינן.** ומי אחמור רצנן צצינא למגזר התירא משום איסורא: **[והפסניא וכו']**. ואח"ת הואיל לה גזרה לגזרה דהנך דמתילדין ציומיהם נמי אינן אסורות אלא משום גזרה דיום טוב אחר השבת מריץ הא מצי לאוקומי ציום טוב אחר השבת דהשתא איכא לנמיגזר אטו הנך דמתילדין ציומיהם ואשמועינן הנך ממני' דאפי' ציו"ט אחר השבת מותרות הואיל ואינם נולדות ומשום הנך דמתילדן ליכא למגזר דמילתא דלא שכיחא הוא צסם רצינו. והא דאמרינן צכולי הש"ס' שאין גזרינן גזרה לגזרה מהאי קרא נפקא ושמרתם את משמרתם ^ה עשו משמרת כלומר גזרה למשמרת' לתורתי ולא משמרת למשמרת שלא יעשו גזרה לגזרה: **ואין יו"ט מבין לצרכו** לא גרסינן צמלמיה דרבה דהא קרא קא דריש ושני ימים רזופים צמורה לא אשכחן דמספיקא עבדינן להו: **רב יוסף אמר.** טעמא דצינא בתרנגולת העומדת לאכילה וכדאוקימנא וצית הלל דאסרי משום פירות הנושרין מן האילין בשבת. וקא סלקא דעתך השתא גזרה היא משום פירות הנושרין דלא נכלינהו דהא נמי לפירות הנושרין מן האילן דמאי שאף זו פרי הנושר: ויתלוש

א. כיון שנשנית סתם בלשון רבים. רשבי' צימות מנ. ד"ה פסס. ב. דהיא בתרא דנשמע דהיא עיקר. רשבי' עיי' מהש"פ. ג. במדרש אחר. מר"פ. ד. (ו)א"י ביר"ט לא יר. במאי ברכו משאר יו"ט. מר"ס. ה. צרשבי' איתא: דמעטט, דכל ה' הידיעה ממעטת. ו. דהיינו של חול שכן הוא רוב הימים. מוס' הא"ש ערובין לח: ד"ה ואן יו"ט. דליכא אלא חדא גזירה אטו ביצה דמתילדא היום. דאי ביו"ט דלאחר השבת אסור לא היה סתים לן לישנאה דהתירא, דהא איכא יו"ט דלאחר השבת דאסור. רשבי'. ו. [ד]הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומר. ר"ן. ט. של אמש הכנה גמורה לפי שלא נגמרה לגדל אפרוחים אלא בלידה, ואף תכילה נמי אינה חשובה לגמרי כי אם בלידה. רשבי'.

מסורת הש"ם

א. כיון שנשנית סתם בלשון רבים. רשבי' צימות מנ. ד"ה פססח. ט. שבת קמ. לקמן לה. ט. [ולקמן לה:]. ד. צברות ס. וצ"נ. ט. ערובין לח: ונע"ש במוס' ד"ה אמר רבה. ו. לקמן ו: [מוספת' פ"א]. ו. [ערובין סג: וצ"נ]. ח. [שם לט:]. ט. [שמות טז]. י. [לקמן ג.]. ט. [ויקרא יח:]. ט. [עין במוס' צימות מנ: ד"ה פסח]. ט. [צ"ל ציו"ט]. ט. [ע' במוס' ערובין עב: ד"ה כח דהתירא]. ט. [פסחים מו:]. ע. [שון מותר]. ט. [ועי' מוספות ערובין לח: ד"ה ואין ופסחים קט. ד"ה מה].

הגהות הב"ח

א. רש"י ד"ה ומשום מיקרה הוא דלסרי: ב. חוס' ד"ה והיה וכו' צדי שמים דהיינו צינא:

גליון הש"ם

גמ' ובי"ט לאחר שבת עסקינן. היינו דמשום מיקרה אטו יו"ט אחר שבת. רשבי' בשבת דף קמט ע"א ד"ה הא צמרה' של מכת: חוס' ר"ה גבי שבת וכו' וחלבתא בריבם. עיין צימות דף מג ע"צ חוס' ד"ה סתם ודף (מז) [מנ] ע"א חוס' ד"ה דעלמא.

מוסף רש"י

אין מבקעין עצים מן הקורות. סוחר של קורות המקלות ומדורות לצנין, ולא מן הקורה היסנה שנשצרה היום ומששתה להסקה קיימא ואפי' אסור הואיל וצין השמשות לא איתכן להכי (שבת קנו:).

מוסף תוספות

א. כיון שנשנית סתם בלשון רבים. רשבי' צימות מנ. ד"ה פסס. ב. דהיא בתרא דנשמע דהיא עיקר. רשבי' עיי' מהש"פ. ג. במדרש אחר. מר"פ. ד. (ו)א"י ביר"ט לא יר. במאי ברכו משאר יו"ט. מר"ס. ה. צרשבי' איתא: דמעטט, דכל ה' הידיעה ממעטת. ו. דהיינו של חול שכן הוא רוב הימים. מוס' הא"ש ערובין לח: ד"ה ואן יו"ט. דליכא אלא חדא גזירה אטו ביצה דמתילדא היום. דאי ביו"ט דלאחר השבת אסור לא היה סתים לן לישנאה דהתירא, דהא איכא יו"ט דלאחר השבת דאסור. רשבי'. ו. [ד]הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומר. ר"ן. ט. של אמש הכנה גמורה לפי שלא נגמרה לגדל אפרוחים אלא בלידה, ואף תכילה נמי אינה חשובה לגמרי כי אם בלידה. רשבי'.